

Jordägarna tvingas förhandla:

Skördestrejk slut

Lönen upp 300 kr

KUNGSÄNGEN (augusti 1919). Folkskolläraren Oscar Sjölander i Kungsängen ledde den nyligen avslutade och framgångsrika strejken bland Upplands lantarbetare. Kontantlönen för en körkarl höjdes från ca 600 kr/år till 900 kr/år. Vidare tvingades arbetsgivarna att acceptera en kollektiv avtalsform och därmed har de i praktiken också erkänt den fackliga föreningsrätten.

Det behövdes bara en veckas strejk på de större gårdarna i Uppland för att tvinga jordägarna till förhandlingsbordet, men så hade också deras hållning till de illa lottade lantarbetarna betecknats som oförsvärlig i huvudstadens tidningar.

Det var i pingstas som Upplands Lantarbetare Förbund vid en konferens i en skogsbacke i Kungsängen beslöt att godkänna det avtalsförslag som utarbetats av Sjölander. När arbetsgivarna sedan helt förkastade förslaget sammankallades en extra konferens, vilken beslöt att strejken skulle utbryta den 29 juli. Sedan arbetsgivarna lovat att inleda förhandlingar återupptogs arbetet den 6 och 7 augusti.

Fackförening

Lantarbetarnas fackliga styrka har verkligen utvecklats mycket snabbt. Vi skall minnas att det är mindre än ett år sedan Bro Härads lantarbetarfackförening bildades den 15 september 1918 av Sjölander. Redan vid dess andra möte den 1 december konstaterade man att intresset för fackföreningsrörelsen bland lantarbetarna

spritt sig utanför Bro härad. Ett förslag om bildandet av ett uppländskt lantarbetarförbund mottogs med "stormande bifall" enligt protokollet.

Agiterade

Det är Sjölanders förtjänst att utvecklingen gått så snabbt. Han ägnade sex veckor av sitt sommarlov 1918 till en intensiv agitation på de större gårdarna i närheten av Kungsängen och han måste ha gått fram försiktigt eftersom han egentligen inte stötte på något motstånd från arbetsgivarna.

Det senare var märkligt eftersom Sjölander ganska snart efter sin ankomst till Kungsängen 1910 engagerade sig politiskt för socialdemokraterna och tog initiativ till bildandet av arbetarekommuner i såväl Kungsängen som Bro. Bro och Låssa arbetarekommun bildades den 2 april 1914 och senare samma år bildades en i Kungsängen.

Fotnot 1977. Sjölander blev 1918 ledamot av riksdagen och var den förste som där mer allmänt tog upp frågan om anknytning till lantarbetarproblemet. Hans

engagemang för lantarbetarna skapade så småningom en del personliga problem för honom i hans tjänstgöring som klockare och folkskollärare i Kungsängen. Myndighetspersoner från både skol- och kyrkhåll ville komma åt honom. Ivar Lo Johansson har i novellsamlingen Statarna skildrat en av de mer uppmärksammade händelserna, i berättelsen "De röstande statarna".

Även den stora uppländska skördestrejken 1925 leddes av Sjölander. De uppländska statarna fick i genomsnitt 10 kr högre årslön än statarna i övriga landet under hela 1920-talet. Sjölanders agerande som strejkgeneral finns även skildrat av Ivar Lo i novellen Avdelning 110. Strejken blev långvarig och hätsk med allvarliga sammandrabbningar mellan strejkande och "svartfötter" (strejkbrytare). Ett par gårdar i Upplands-Bro måste t o m fridlysas av länsstyrelsen.

En utförlig skildring av Sjölander och "hans" lantarbetarförbund finns i en omfattande studie av Curt Johansson kallad Lantarbetarna i Uppland 1918—1930 (1970). [B.Sandén]